

סימן פז

מניעת כניסה של גבר לדירת רווקות

האחרות לשוחח עם אותו מורה, למרות שאיסור זה הוא רק מצד מידת חסידות?

ב. עיכוב מצד מידת חסידות

והנה מצינו במשנה במסכת ב"ב (ו' ע"ב):
 כופין אותו לבנות בית־שער ודלת לחצר (רש"י):
 כופין אותו – את בן החצר שאינו רוצה לסייע את בני החצר לבנות להן בית־שער, להיות שומר הפתח יושב שם בצל ומרחיק את בני רשות הרבים מלהציץ בחצר).
 ועל כך נאמר בגמרא (שם):

למימרא דבית־שער מעלידתא היא. והא הוא חסידא, דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה, עבד בית שער, ותו לא משתעי בהדיה (רש"י): לפי שמפסיק בעניים הצועקים, ואין קולן נשמע).
 והקשה החזו"א (ב"ב סי' ד' ס"ק ז' ד"ה שם והא), מדוע הקשתה הגמ' מההוא חסידא ולא כתבה בפשיטות שאסור לעשות כן מפני העניים? ותירץ החזו"א, שאע"פ שרק מידת חסידות היא שלא לבנות בית־שער, ורק ההוא חסידא, שזכה לגילוי אליהו, היה מחוייב להימנע מלבנות בית־שער, בכל זאת אין אחד מהשכנים יכול לכפות את זולתו לבנות בית־שער. וזאת משום שהשני יכול לטעון: מידת חסידות היא שלא לבנות, ואינו רוצה לבנות. וא"כ לכאורה האחד יכול לעכב את האחרים מכוח מידת חסידות. והוא הדין לנד"ד, שהמורות יכולות למנוע מחברותיהן להכניס את הבחור לביתן, למרות שהקפדה זו היא רק ממידת חסידות. אך יש לומר שהמקרים אינם דומים זה לזה. שם באמת אין הוא יכול למנוע משכניו לבנות בית־שער. אמנם יכול הוא להיפטר מלהשתתף בהוצאות לבנות בית־שער, אך אינו יכול לעכב

ראשי פרקים

שאלה

- א. עיכוב מצד דיני ייחוד וצניעות
 - ב. עיכוב מצד מידת חסידות
 - ג. עיכוב מצד ריבוי הנכנסים
- תשובה
 מסקנות

שאלה *

שתי מורות גרות בבית אחד עם מורות אחרות. המורות האחרות מאפשרות לאחד המורים להיכנס לבית בדרך קבע על מנת לשוחח עמן בענייני עבודתן. השתים הראשונות מתנגדות לכך. האם הן יכולות למנוע מחברותיהן להכניס את אותו מורה לדירתן?

א. עיכוב מצד דיני ייחוד וצניעות

ראשית יש לברר אם יש איסור בכניסת אותו מורה לביתן של המורות. ולכאורה יש בזה איסור משום ייחוד, אם יש בבית רק שתי מורות. אך אם הבית פתוח וחלונותיו פתוחים, וכל עובר רואה את הנעשה בבית, או שיש בבית יותר משתי מורות – אין בזה משום איסור ייחוד (שו"ע אה"ע סי' כ"ב סעי' ט'); ואין השואלות יכולות לעכב על האחרות.

אך יש לומר, שאמנם אין כאן איסור, אך ממידת הצניעות בוודאי מן הראוי הוא שאותו מורה לא ייכנס; ולפחות מידת חסידות יש כאן שלא ייכנס, אם לא יותר מזה. והשאלה הנשאלת היא: האם הן יכולות למנוע מן

* אלול תשכ"ה, תשובה לבנות שירות לאומי.

וכך פסק הרמ"א להלכה (סעי' ב' בהג"ה). ויש ללמוד מכאן ק"ו לגבר הנכנס לבית של רוקות צעירות וצנועות, שהן מתביישות מפניו מלעשות הרבה דברים צנועים (כגון: ללבוש בגדים המיוחדים לבית, ועוד), ויש מקום לקפידתן.

אע"פ שאין בדירה זו רוב של מתנגדות, הדבר דומה קצת למה שנאמר במסכת פאה (פ"ד מ"א): אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלוף, ואחד אומר לבזז - לזה שומעין. שאמר כהלכה. ואף כאן, אע"פ שזוהי רק חומרא - מ"מ חומרא רצויה היא, ולכן שומעין לאלו שאמרו כהלכה.

ומה שכתב הד"מ "והאחד מרשה לאחרים רבים להשתמש בחלקו", לאו דווקא רבים, והוא הדין לאחד. וכן כתב הט"ז (ס' קנ"ד סעי' ב' בהג"ה, ד"ה שנים). והאיסור בבית הוא אפילו בתשמיש עראי, כבנד"ד; שהרי בתשמיש קבוע גם בחצר אסור, וכמו שכתב שם הסמ"ע (ס"ק ז"ח).

תשובה

למעשה נראה שמעיקר הדין צודקות אותן מורות המבקשות לאסור על חברותיהן להכניס את המורה העובד אתן ולשווח עמו בדירה המשותפת. אך בכל זאת נראה לומר שאע"פ שהדין עמו, לא תבואנה מכוח פסק דין זה, אלא תנהגנה בדרכי נועם; ותמנענה את כניסת הבחור לביתן מבלי לפגוע בו או בחברותיהן.

מסקנות

- א. מן הראוי להימנע מלהכניס גבר לדירה של רוקות, גם אם השיחה ביניהם מותרת מצד תוכנה ומטרתה.
- ב. אדם אינו יכול לחייב את שכנו להשתתף עמו בהוצאות לצורך דבר שעשייתו אינה ראויה מטעם מדת חסידות; אבל אינו רשאי למנוע ממנו לעשות את הדבר הזה על חשבונו.
- ג. אסור לאדם להכניס אורח או דייר נוסף לדירה המשותפת לו ולאדם אחר, אם הדבר גורם הפרעה לאורח החיים התקין של שותפו.

על האחרים, שאינם רוצים להיות חסידים כמותו, לבנות בית-שער. והוא הדין בנד"ד, שאין הללו יכולות לעכב על חברותיהן להכניס את אותו מורה.

ועדיין יש לטעון ולומר שדווקא שם אין השכן יכול לעכב על חבריו מלבנות בית-שער; שהרי אם הם יבנו, הוא יהיה אנוס, ופטור לגמרי. אבל כאן אותן מורות מוצאות את עצמן אנוסות בדבר הנראה חמור בעיניהן. ולא שייך להקל בזה בטענת אנוס, ואף שאולי דבר זה אינו כל כך מעיקר הדין, עכ"פ זוהי חומרא רצויה. והמחמירות בזה יכולות להחמיר על עצמן ולומר שאפילו באנוס אינן רוצות לדור באופן כזה, שלפי דעתן גורם להן נזק מוסרי ונפשי, ואולי גם שם רע. ולכן נראה לומר שיכולות לעכב.

ואולי מקרה זה דומה יותר למה שנפסק בשו"ע (חור"מ סי' קס"ב סעי' א'): "בני מבוי כופין זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי (לצורך טלטול בשבת). אבל אם באו להעמיד לו דלתות, אפילו אחד מהם יכול לעכב ולומר: אני רוצה להיכנס בחבילתי עד פתחי" (והדלת מפריעה לי). והוא הדין כאן, שהאחת יכולה לעכב, בטענה שרוצה להתלבש בלבוש נוח לה, ובגלל כניסתו של אותו מורה, עליה להימנע מללבוש בגדים המיוחדים לבית. וטענה זו עדיפה יותר מטענה המבוססת על מידת חסידות, שכן שם השכנים יכולים לבנות את בית השער בעל כרחו של המתנגד. אך כאן אין המורות האחרות יכולות לדרוש מהמורות המקפידות יותר על צניעותן, שתתלבשנה בגדים שאינם נוחים להן.

ג. עיכוב מצד ריבוי הנכנסים

מעבר לכל זה, יכולות הן לעכב מצד ריבוי הנכנסים. ודבר זה למדנו ממה כתב הרמ"א (ר"מ חו"מ סי' קנ"ד ס"ק ג'):

עוד כתב המרדכי (ב"ב פ"ג סי' תקנ"ח) בשם מוהר"ם (מרוטנבורג) על הרבה שותפין בבית אחד, והאחד מרשה לאחרים רבים להשתמש בחלקו - חבריו יכולין לעכב עליו. ואע"ג דאמרינן בנדרים (מ"ז ע"א) לגבי מודד הנאת, דיכול לומר: של חבדך אני נכנס - ה"מ בחצר, אבל בבית ודאי קפדי אינשי.